

O konieczności podniesienia liczby kategorii w parametryzacji jednostek i akredytacji studiów

Dla wszystkich interesujących się szkolnictwem wyższym i nauką w Polsce jest jasne, że w centrum systemu znajdują się mechanizmy oceny jakości. Najważniejsza jest tu ocena jakości poziomu badań naukowych oraz jakości edukacji akademickiej. Niekiedy słychać głosy mówiące, że taka ocena jest niemożliwa. Część krytyki naszego systemu oceny jakości jest oczywiście zasadna. Nie należy go jednak negować, lecz należy ulepszać. Jednym ze sposobów – moim zdaniem – na jego poprawę jest szybkie zwiększenie liczby kategorii przyznawanych jednostkom w ramach akredytacji i parametryzacji.

Dla przypomnienia, parametryzacja dokonywana jest przez [Komitet Ewaluacji Jednostek Naukowych](#). To kolegialne ciało, działające przy MNiSW, wypracowało pewne kryteria, a obecnie pracuje (jak słychać w kuluarach ministerstwa) nad ich ulepszeniem. W wyniku oceny dorobku naukowego jednostki naukowe uzyskują kategorie: C – słaba, B – średnia, A dobra oraz rodzaj super-kategorii dla jednostek prowadzących badania na najwyższym poziomie: A+. Oceny te ustalane są na podstawie czterech kryteriów. Wyniki parametryzacji ogłoszonej w 2013 roku [dostępne są na stronie MNiSW](#).

Akredytacja, czyli system oceny jakości edukacji akademickiej, prowadzona jest przez [Polską Komisję Akredytacyjną](#) (PKA). Jest to organ państwowy (mający zamocowanie w ustawie o szkolnictwie wyższym), którego zadaniem jest ocena jakości edukacji akademickiej. PKA przyznaje cztery typy ocen: negatywną, warunkową, pozytywną oraz wyróżniającą. Kieruje się przy tym ośmioma kryteriami cząstkowymi. Raporty oraz uchwały PKA [dostępne są on-line](#).

Poniżej znajdują się przykłady ilustrujące obecny system, a jak sądzę, stanowiące również bardzo czytelny argument za zwiększeniem liczby kategorii w obu typach oceny.

Akredytacja przydzielana jest na podstawie ośmiu kryteriów: 1. Strategia rozwoju; 2. Wewnętrzny system zapewnienia jakości; 3. Cele i efekty kształcenia na studiach doktoranckich i podyplomowych oraz system ich weryfikacji; 4. Zasoby kadrowe, materialne i finansowe; 5. Prowadzenie badań naukowych; 6. Współpraca krajowa i międzynarodowa; 7. System wsparcia studentów i doktorantów; 8. Przepisy wewnętrzne normujące proces zapewniania jakości kształcenia.

PKA określa w swych raportach stopień spełnienia tych kryteriów poprzez nadawanie ocen: wyróżniająco, w pełni, znacząco, częściowo, niedostatecznie.

W roku 2013 przeprowadzono ocenę dwóch podobnych wydziałów – obu na publicznych uczelniach w Warszawie – Wydziału Historycznego UW oraz Wydziału Nauk Historycznych i Społecznych UKSW.

Wyniki akredytacji Wydziału Historycznego UW ([link do pełnego raportu](#)) to siedem kryteriów spełnionych „w pełni” oraz jedno spełnione w stopniu „wyróżniającym”. W wypadku wydziału z UKSW trzy kryteria spełnione były „w pełni”, cztery „znacząco”, a jedno „częściowo” ([link do pełnego raportu](#)).

Na podstawie tych ocen PKA, przeprowadzając tzw. ocenę instytucjonalną, przydzieliła obu wydziałom – taką samą – ocenę pozytywną ([uchwała z 6.6.2013 dot. wydziału UKSW](#); [uchwała z 12.12.2013 dot. wydziału UW](#)). Oceny cząstkowe świadczą jednak o różnicach pomiędzy obu wydziałami i ich ofertą dydaktyczną, lecz w ocenie końcowej tego nie widać. A kto będzie studiował raporty PKA? Kandydaci na studia?

W [opublikowanych wynikach parametryzacji KEJN](#) w obrębie nauk ekonomicznych (HS1EK) oceniono 93 jednostki. Pięć jednostek uzyskało najniższą kategorię C, 58 jednostek uzyskało kategorię B, 28 jednostek uzyskało kategorię A, a dwie wiodącą kategorię A+. Najwyższa uzyskana punktacja wynosi 83,88, a najniższa z ocen to –90,27. Większość jednostek trafiła do kategorii B, przy rozpiętości punktów od 27,46 do –70,25. Rozpiętość ta (prawie 100 punktów) jest bardzo duża, zwłaszcza wobec niespełna 10 punktów rozpiętości w kategorii C, i 45 punktów wewnątrz kategorii A (odpowiednio: 73,26 i 28,74). Oznacza to, że najlepsza jednostka z kategorii B różni się mniej od najlepszej jednostki kategorii A (różnica 45,8 punktu), niż od najsłabszej jednostki we własnej kategorii. Jasno widać tu, że kategoria B jest zbyt pojemna. Kategoria B została przydzielona jednostkom bliskim tym, które zasłużyły na wysoką kategorię A, jak i bardzo słabym, niewiele odbiegającym w punktacji od jednostek oznaczonych kategorią C.

Postuluję zatem rozbudowę liczby kategorii przyznawanych przez oba gremia w ramach oceny akredytacyjnej i parametryzacyjnej jednostek naukowych. Wygodnie mogłyby okazać się następujące kategorie parametryzacji: A+, A – jako wybitne i bardzo dobre, B i C jako dobre i średnie, oraz D słabe. A zatem, zgodnie z obyczajem szkolnym: A+ to szóstka, A – piątka, B – czwórka, C – trójka, a D to ocena niedostateczna. Analogicznie wyobrazić sobie można kategorie akredytacji. Obecne kategorie (wyróżniająca, pozytywna, warunkowa, negatywna) można uzupełnić o kategorię piątą, tworząc w ten sposób rozróżnienie na oceny: wyróżniająca (6), bardzo dobrą (5), pozytywną (4), warunkową (3) i negatywną (2).

Większa liczba kategorii pozwoli na większą elastyczność systemu ocen, a także ułatwi odzwierciedlania realnych różnic między poziomem badań naukowych prowadzonych w jednostkach i jakością oferowanej tam edukacji. Przecież do przejrzystości i adekwatności ocen powinniśmy dążyć.

ŁUKASZ NIESIOŁOWSKI-SPANÓ

Uniwersytet Warszawski
Obywatele Nauki

PAUza Akademicka – www.pauza.krakow.pl – tygodnik Polskiej Akademii Umiejętności i środowiska naukowego.

Rada Redakcyjna: Magdalena Bajer, Andrzej Białas, Aleksander Koj, Janusz Limon, Ewa Lipska, Stanisław Rodziński, Piotr Sztompka, Jerzy Vetulani, Marta Wyka, Jerzy Wyrozumski, Jakub Zakrzewski, Franciszek Ziejka.

Redakcja: Andrzej Białas – redaktor naczelny; Andrzej Kobos, Marian Nowy – redaktorzy; Adam Korpak, Krzysztof Skórczewski – grafika; Ryszard Otręba – „Galeria PAUzy”; Anna Michalewicz – dyrektor administracyjny; Witold Brzoskowski, Monika Mentel – fotokład; Wydawnictwo PAU – konsultacje.

Adres do korespondencji: Polska Akademia Umiejętności, 31–016 Kraków, ul. Sławkowska 17; e-mail: pauza@pau.krakow.pl
Oczekujemy na artykuły do 6 000 znaków (ze spacjami) i ilustracje w formacie JPEG o rozdzielczości 300 dpi.